

imenu za njihovo znanost se je kar burno razvnela tudi na tem kongresu. V kratkem, toda jedrnatem referatu je svoje misli o tem problemu razložil dr. Branislav Rusić iz Skopja. Po njegovih besedah bi morali besedo folklor izenačiti s pojmom »ljudska umetnost«. Tako bi lahko n. pr. glasbeno folkloro zamenjali z »ljudsko glasbo« itd. Na vprašanje, ali je folklor posebna znanost, je dr. Rusić odgovoril, da je povsem jasno, da je folklor del širše znanosti — etnologije (ne etnografije).

S pravne strani pa je dobro osvetlil pojem folklor, folkloristika, etnografija in etnologija dr. Sergij Vilfan. Tudi on je naglasil, da samo ime ni važno za določeno znanost, temveč je tu važna vsebina.

V razpravi smo lahko slišali najrazličnejša mnenja in številne predloge, žal pa je na kongresu le pri tem tudi ostalo. Preveč je bilo še drugih tem in problemov, ki so nas vse skupaj opozorili, da čas ne čaka, temveč gre posebno še pri nas z izredno hitrimi koraki naprej, gradi nove odnose, novega človeka, ustvarja nove potrebe. Toda prav za to boljše razumevanje novega je potrebno, da temeljito poznamo vse pozitivne elemente kulture, ki jo je ustvaril sam narod, in jo proučuje naša veda, pa naj se ta imenuje folklor, etnografija ali etnologija.

Résumé

LE IVe CONGRÈS DES FOLKLORISTES DE YOUGOSLAVIE, A VARAZDIN

Du 28 août jusqu'au 1er septembre 1957, le congrès annuel des folkloristes de Yougoslavie a eu lieu à Varaždin, en Croatie. Pendant cinq jours, de nombreux ethnographes yougoslaves et étrangers se réunissaient à des séances de travail. Plus de 50 communications intéressantes occupaient le programme du congrès et de ses commissions. Le thème central du congrès était le folklore musical du Bassin Pannonien. Des conférences à part exposaient les curiosités ethnographiques du Medjmurje. La définition de la notion de «folklore» figurait au programme en thème particulier. Avec cela, le congrès discutait encore d'autres problèmes de la musique populaire yougoslave, des questions de la littérature orale, des danses, des jeux et des coutumes populaires.

SLOVENSKI ODBOR ZA ETNOGRAFSKI FILM

Niko Kuret

Spomladi 1957 je bil na pobudo CIFE-UNESCO ustanovljen oficialni jugoslovanski Komité za etnografski film, ki mu predseduje univ. prof. dr. Milovan Gavazzi (Zagreb) ter v njem zastopata Slovenijo ravnatelj Boris Orel in podpisani. Zaradi pomanjkanja vsakršnih denarnih sredstev živi ta komité samo na papirju; ker članom nima kdo plačati potnih stroškov, se doslej ni mogel niti enkrat sestati.

Zanimanje za etnografski film pa je pri nas vendarle živo. Tako se je Zveza društev folkloristov Jugoslavije na predlog Slovenskega etnografskega društva odločila, da uvrsti v spored svojega kongresa v Varaždinu (konec avgusta 1957) tudi »večer etnografskega filma«. Na njem sem podpisani govoril o pomenu in metodiki etnografskega filma,* nato pa sem predvajal film Inštituta za slovensko narodopisje SAZU »Lavfarji v Cerknem« (scenarij: Peter Brelih, kamera: Boris

* Izvajanja izidejo v zborniku predavanj varaždinskega kongresa (v tisku).

Brelih; 16 mm/240 m) in tri filme iz proizvodnje Triglav-filma: Zima mora umreti, Nevesta le jemlji slovo, Pomlad v Beli krajini.

Kaže, da so v Sloveniji tla za etnografski film še najbolj pripravljena. Zato je v okviru Slovenskega etnografskega društva čisto naravno nastal pod konec leta 1957 slovenski odbor za etnografski film. Zamišljen je kot koordinacijsko telo etnografov in filmskih producentov. Tvorijo ga predstavniki etnografskih ustanov (stolice za etnologijo na univerzi, Inštituta za slovensko narodopisje SAZU, Glasbeno-narodopisnega inštituta, Etnografskega muzeja in Tehniškega muzeja Slovenije), filmskih producentov (Triglav-filma, Viba-filma, Televizije Ljubljana ter Zavoda za šolski in poučni film) in filmskih delavcev (Društvo slovenskih filmskih delavcev).

Prvi sestanek odbora je ugotovil soglasje v naslednjih točkah: 1. Potrebno je, da se snemajo filmi z etnografsko tematiko. 2. Etnografske ustanove tega že zaradi pomanjkanja denarnih sredstev ne zmorejo. 3. Filmska podjetja kažejo zanimanje za snemanje takšnih filmov. 4. Potreben je organ, ki naj daje pobude pri ustvarjanju slovenskega etnografskega filma ter naj usmerja in koordinira slovenske napore v tej smeri. 5. Nujno potrebno je, da pri vsakem etnografskem filmu sodeluje etnograf, ki s svojim imenom jamči za znanstveno točnost vseh etnografskih elementov v filmu. 6. Ločiti je med arhivskim snemanjem, ki ima predvsem študijski in le drugotno praktični pomen, ter med snemanjem za distribucijo. 7. S svojim delovanjem naj novi organ pomaga jugoslovanskemu odboru za etnografski film pri njegovih širših nalogah in pri izvajanju nalog mednarodnega odbora za etnografski film (CIFE) v okviru UNESCO.

Slovenski odbor za etnografski film, ki mu predseduje ravnatelj Boris Orel, je za zdaj zbral in izdal v pregledni obliki (Slovenski etnografski film — predlogi in dosežki. Januar 1958. Ciklostil) gradivo, ki so ga prispevali vsi člani odbora. Obsega etnografske teme, ki bi jih kazalo realizirati, in vse filme z etnografsko tematiko, kar jih doslej že imamo. Predlogov, urejenih po strokovnih skupinah, je kar 105. Realiziranih etnografskih filmov premoremo doslej 29. Kot producenti nastopajo: Triglav-film (15), Viba-film (6) in Inštitut za slovensko narodopisje (8). Pozimi je še Televizija Ljubljana posnela en film. Te številke seveda varajo; med filmi Triglav-filma zajemajo večino posamezne točke v nekdanjih Filmskih obzornikih, med filmi Viba-filma gre večidel za etnografsko pobarvane dele drugih filmov, od filmov Inštituta za slovensko narodopisje SAZU (vsi 16 mm) pa je le enega mogoče predvajati, drugi zaradi pomanjkanja denarnih sredstev še niso montirani, nekateri niti ne razviti in ne kopirani.

Sicer pa se v razvoju slovenskega etnografskega filma po analizi odbora kaže trenutno tale slika:

a) 35 mm-ski film. Producenti niso nenaklonjeni snemanju kratkih filmov z etnografsko tematiko. Težave nastajajo pri umetniških svetih, ki ali zavračajo scenarije kot nedognane (tako se je zgodilo s filmom o bohinjskih ženah) ali pa tematiko z jalovimi izgovori odklanjajo (Stehvanje). Dejstvo je, da nam dobrih scenaristov primanjkuje. Zdi se pa tudi, da se odgovorni ljudje pri filmu zaradi neuspehov v preteklosti, ki so jih njihovi predniki sami zakrivali (primeri: Pod lipo, Vasovanje, Ribničan bi plesal rad), umikajo v drugo skrajnost in tako z vodo vred tudi otroka izlivajo iz kadi. Treba bo pregnati nepotrebni strah pred etnografskimi temami in se dati prepričati, da je našim ljudem pri srcu vse, kar je našega, in da etnografskih filmov težko čakajo! Umetniški svetovalci naših producentov bodo morali najti pot do ljudske kulture in se odločiti za aktivno sodelovanje z etnografi. S skupnimi napori bo treba vzgajati scenariste — ali smo doslej sploh kaj storili v tem pogledu? To so konkretne naloge. Če jih ne bomo sprejeli, se odpovejmo etnografskemu filmu za široko distribucijo.

b) 16 mm-ski film (arhivska snemanja). Inštitut za slovensko narodopisje SAZU rešuje v smislu smernic CIFE-UNESCO izginjajoče ostanke starosvetnosti na filmski trak. Za zdaj se ni menil za to, ali bo s svojimi sredstvi trakove

mogel razviti, kaj šele kopirati in montirati. Glavno mu je bilo, da je posamezne pojave rešil pozabe. Takšno stanje dolgo ne more trajati. Treba bo najti dodatna sredstva, da se posneti filmi dokončajo, a tudi redna sredstva, da se bodoča snemanja izvedejo do zadnje faze. Pomoč je nujna, če nočemo, da ljudje, ki so doslej delali brez nagrad in teh tudi v prihodnje ne pričakujejo, zapadejo malodušju.

Ako se odboru za etnografski film ne bo posrečilo doseči, da se težavno stanje slovenskega etnografskega filma popravi, se bo njegova vloga skrčila na zgolj birokratsko registriranje tridesetorice filmov in bo njegov nadaljnji obstoj iluzoren.

Résumé

LE COMITÉ SLOVÈNE DU FILM ETHNOGRAPHIQUE

L'auteur mentionne, d'abord, la fondation du Comité yougoslave du film ethnographique, en 1957, présidé par le professeur Milovan Gavazzi (Zagreb), et la «Soirée du film ethnographique» qui a eu lieu lors du Congrès de l'Union des Sociétés folkloriques de Yougoslavie, à Varaždin, en août 1957. L'intérêt pour le film ethnographique étant très vif en Slovénie, un Comité slovène du film ethnographique s'est constitué au sein de la Société slovène d'ethnographie, à Ljubljana, en décembre 1957. Ce Comité, présidé par Boris Orel, voudrait servir d'appui au Comité yougoslave du film ethnographique, et répondre surtout aux besoins spéciaux de la Slovénie. Il a établi, tout d'abord, une liste de 105 thèmes ethnographiques aptes à être filmés, en Slovénie, et mis en évidence les films slovènes de genre ethnographique réalisés depuis 1945 (21 films de 35 mm et 9 films de 16 mm). Dans l'avenir, il faudra surtout vaincre les difficultés qui s'imposent à la production de films ethnographiques de large distribution (35 mm). Quant à la production de films ethnographiques de genre scientifique (16 mm), assumée en général par l'Institut slovène des traditions populaires auprès de l'Académie Slovène des Sciences et Beaux-Arts, elle se heurte à des obstacles d'ordre financier. C'est au Comité de trouver les possibilités afin que la production de films ethnographiques des deux genres puisse continuer.

MEDNARODNI SEMINAR ZA ETNOGRAFSKI FILM V PRAGI 1957

Niko Kuret

CIFE (Comité international du film ethnographique) s sedežem v Parizu, ki so ga ustanovili v okvirju UNESCO 1956 in ga tvorijo nacionalni komiteji za etnografski film (doslej jih je 9, med njimi je najmlajši jugoslovanski), prireja pogoste seminarje (»colloques«). Šesti po vrsti je bil seminar v Pragi septembra leta 1957. Oficialni delegat za Jugoslavijo je bil prof. Zvonko Ljevaković, za Slovenijo sem se ga neoficialno udeležil podpisani. Osrednji predmet pogovorov sta bila razmerje med etnografom in filmarjem ter vloga etnografske tematike v filmski proizvodnji. Glavna referenta sta bila prof. Karel Plicka (Praga), Osnovna vprašanja etnografskega filma, in A. Métraux (UNESCO — Paris), Etnografska veda in film. Posamezne delegacije so precizirale svoje pojmovanje etnografskega filma, tako tudi jugoslovanska. Delegacije so predvajale tudi svoje filme (Jugoslavija: Zvone Sintič, Zima mora umreti [Kurentovanje] ter Metod in Milka Badžura, Pomlad v Beli Krajini), o katerih so udeleženci nato diskutirali. Kurentovanje, ki je zaradi stiske s časom edino prišlo na spored, je